

A fogyatékossgal, megváltozott munkaképességgel élő emberek foglalkoztatási lehetőségei

Miskolc, 2010. május 26.

Erős Mária
ÉMRMK

Inaktivitás

- Magyarországon jelentősen visszaesett a foglalkoztatottság, és ez a fogyatékos emberek munkaerő-piaci helyzetére is hatással volt.
- A társadalmi kirekesztődés jellemző célcsoportjai között vannak a megváltozott munkaképességűek, fogyatékossgal élők
- A foglalkoztatottak aránya Magyarországon a fogyatékos emberek körében 9 (7?) százalékra csökkent. (EU-ban 40-50%-a, a súlyosan fogyatékosok 30-40%-a).
- Az ÚMFT két átfogó céljának egyike a foglalkoztatás bővítése, a munkaerő-kínálat növelése, valamint a kereslet és kínálat összhangját biztosító foglalkoztatási környezet kialakítása.

Országos Fogyatékosügyi Program

- A munkáltató köteles biztosítani a munkahelyi környezetet, a szükséges átalakításokkal, illetve berendezésekkel, szükség esetén költségvetési támogatás igénybevételével.
- Ha állapota miatt integrált keretek között nem lehetséges a fogyatékos személy foglalkoztatása, akkor számára speciális munkahelyek létesítésével kell a munkához való jogot biztosítani.
  - Flt. : **a foglalkoztatásból kiszorultak szakmai, foglalkozási rehabilitációját biztosítani kell!**

A rokkant ellátás változásai

- * Magyarországon nem a rendszerbe kerülők száma nagy, hanem azoké, akik rokkantsági ellátás mellett és azt követően nem tudnak újra munkát találni. (kirekesztés)
  - a megváltozott munkaképességűek közül 10% dolgozik bejelentve (fejlett országok 30-50%)
  - becslések szerint 30-50% dolgozik bejelentés nélkül (kb. 150-200 ezer fő).
- A rokkantsági ellátásból hiányoztak/hiányoznak a rehabilitációs szolgáltatások.
- * Megváltozott a minősítési rendszer, a szemlélete még nem érzékelhető.
- * Átmeneti ellátási forma, magas kvóta bevezetése

A foglalkozási rehabilitációban választ kell adni :

- Alkalmas-e az ügyfél munkavégzésre?
- Alkalmassá tehető-e az ügyfél és ha igen, melyek a folyamat várható időkeretei?
- Melyek a legfontosabb tényezők, amelyek miatt az ügyfél nem áll munkában?
- Melyek azok az erősségek, amelyekre alapozni lehet a reintegrációban?
- Melyek az akadályozó tényezők?
- Az adott környezet milyen befolyást fejt ki a munkába állásra?

Hol tartunk a foglalkozási rehabilitációban?

- folyamatos átalakítás, harmonizálás zajlik
- Az új rendszerelemek kialakulóban vannak: minősítési, szolgáltatási, támogatási, jogi, szabályozási rendszerek, átmeneti ellátások
- Csökkenő, de ésszerűbb támogatások
- Integráció és aktív programok előtérbe helyezése
- Sok kifizetett pénz, kevés eredmény
- Nem javult és nem nőtt a célcsoport foglalkoztathatósága, munkaerő-piaci aktivitása
- Csökkent a foglalkoztatottak száma és aránya az ösztönző-rendszer változása és a válság hatására
- a hátrányos helyzetűek támogathatósága

Hátrányok a munkaerőpiacon

1. Alacsony foglalkoztathatósági és foglalkoztatottsági szint

- alacsony iskolázottság, képzettség,
- szaktudásbeli szakadék,
- tartós távolmaradás a munkaerőpiactól,
- segélycsapdák,
- foglalkozási rehabilitáció hiányai,

2. Közvetítés: eltérő attitűd, munkáltatói kapcsolattartás, személyközpontú kezelés kontra idő, kompetencia és kapacitáskorlátok.

Hátrányok a munkaerőpiacon

3. Munkáltatói fogadókészség hiánya

- válság és hatásai
- előítélet,
- információhiány,
- félelem a plusz terhektől (táppénz, speciális munkakörülmény, munkaszervezési többletfeladat),
- állami ösztönzők anomáliái.

Foglalkoztatási formák

- Szociális foglalkoztatás (szoc.tv. szegregált)
  - képességfejlesztő
  - munka-rehabilitációs
- Védett szervezeti foglalkoztatás(szegregált)
- Védett munkakörben történő foglalkoztatás (integrált)
- **Tranzitáló munkahelyek**
- Nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatás (integrált)

A foglalkoztatási helyzet jellemzői

- Erős túlkínálat mellett a munkáltatók tartanak a speciális munkakörülmények kényszerétől, a munkaszervezési többlet-feladatoktól és nem bíznak a teljes értékű teljesítményben.
- Csak akkor vállalkoznak ilyen személyek foglalkoztatására, ha
  - túl-kereslet van
  - teljes értékűen rehabilitált - 100 %-os teljesítőképesseggel bíró - személyekről van szó
  - kötelező, vagy önként vállalt szolidaritás,
  - megfelelő állami ösztönzések esetén
- Főként és szinte kizárólagosan a védett, non-profit szervezetek foglalkoztatnak megváltozott munkaképességű személyeket, ami izoláltságot jelent.
- **Az előírt foglalkoztatási kötelezettség ellenére ma még igen kevés célcsoporthoz tartozó dolgozó talál munkát az elsődleges munkaerő-piacon.**

A foglalkoztatási helyzet jellemzői

- kevés számban vannak, vagy nincsenek alternatív foglalkoztatási lehetőségek (részmunkaidő, bedolgozás, távmunka, stb.), de a technológiai feltételek és a jelenlegi munkafeltételek és körülmények sem kedveznek a munkavégzésnek.
- A labilis és beszűkült munkaerő-piacon, a megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő személyek sokkal inkább az alacsony, de biztos ellátás igénybevételében motiváltak, mint a ma még igen kétséges kimenetelű rehabilitáció vállalásában.
- Kicsi a különbség az elérhető munkabérek és az ellátások között, ami csökkenti a rehabilitációs érdekeltséget.

Létszám-és elhelyezkedési adatok

- 2008-ban a 96.900 fős regisztrált záró létszámból 3.982 fő volt megváltozott munkaképességű álláskereső, közülük 2.797 esetben történt elhelyezkedés, 2009-ben az arányok jelentősen romlottak: 107.861 fős regisztrált álláskeresőből 4.462 fő volt megváltozott munkaképességű, ebből már csak 2.463 esetben realizálódott elhelyezés.
- Jelentősnek – mintegy a nyilvántartottak kétszeresének - becsüljük a munkahelyen rehabilitálódók, a támogatás nélküli, illetve a támogatási időszak lejártá utáni továbbfoglalkoztatott célcsoportához tartozó munkaviszonnyal rendelkezők számát. A mintegy 100 ezerből így 8-12 ezer fő munkaerő-piacon aktív egészségkárosodott van.

Álláskeresőként nyilvántartott megváltozott munkanépeségű munkavállalók létszáma Észak-Magyarországon

Megnevezés	2009/Jul	2009/Au g	2009/Se p	2009/Oct	2009/Nov	2009/D ec	2010/Ja n	2010/Fe b	2010/M ar	2010/A pr
megváltozott munkaképes ségű	4 309	4 308	4 342	4 462	4 588	4 732	5 029	5 110	5 199	5 172
nem megváltozott munkaképes ségű	102 296	102 787	103 169	103 399	105 416	109 981	118 015	117 267	114 249	105 748
	106 605	107 095	107 511	107 861	110 004	114 713	123 044	122 377	119 448	110 920

A régiós munkaerőpiacon elhelyezett megváltozott munkaképességű munkavállaló száma megként (fő/hó):

2009. július-2010. április										
Megnevezés	2009/Jul	2009/Aug	2009/Sep	2009/Oct	2009/Nov	2009/Dec	2010/Jan	2010/Feb	2010/Mar	2010/Apr
Borsod-Abaúj-Zemplén	685	775	919	1 079	1 209	1 344	96	252	443	679
Heves	300	343	396	482	531	586	54	150	229	304
Nógrád	265	303	370	446	487	533	35	119	218	308
Észak-Magyarország	1 250	1 421	1 685	2 007	2 227	2 463	185	521	890	1 291

Álláskeresőként nyilvántartott megváltozott munkanépességű munkavállalók közül elhelyezkedettek* esetszáma Észak-Magyarországon *támogatással, támogatás nélkül, vagy önállóan helyezkedett el

Munkaerő kereslet-kínálat

- 2010. április 30.-án: 5.172 fő (növekvő) mv.munkaképességű személy van nyilvántartásunkban, ebből eddig a regisztrált álláskeresők elhelyezkedési esetszáma 1.291 fő
- Megváltozott munkaképességű munkavállalói igény (fő 2009.július-2010.április): 325 bejelentés

45 -56 -99 -9 -32 -8 -36 -18 -12 -10

Támogatási adatok

- 2008-ban 3982 fő záró létszám mellett 2797 fő helyezkedett el, 2009-ben 4462 fő mellett 2.463 fő
- 2009-ben a térségben összesen **5557 megváltozott munkaképességű fő** kapott különböző támogatást:
  - Költségvetési előirányzatból 215 akkreditált cég kapott 4511 fő után támogatást.
  - Decentralizált Foglalkoztatási Alapból 2009-ben 60%-os bér- és járuléktámogatás 347 fő megváltozott munkaképességű munkavállaló után.
  - TÁMOP 1.1.1 program keretein belül bérköltség támogatást április végéig 699 főre.
- A munkaadók számára nincs bejelentési kötelezettség, de tudomásunk van arról, hogy
  - jelentősebb számban a mozgás- a hallássérültek és egyéb egészségkárosodással (szív-és érrendszeri, más belgyógyászati) élők dolgoznak leginkább,
  - a súlyosabb idegrendszeri-pszichés sérültek, szenvedélybetegek, látás-és értelmi sérültek, az autisták kevésbé kelendők, vagy teljesen kizártak a munkaerő-piacon.
- Régióinkban akkreditációval 249 cég 329 telephellyel rendelkezik.

Esélyegyenlőségi prioritás az akadálymentesítés

- A fogyatékos számára az akadálymentesítés a társadalom életének színterein való megjelenésük alapfeltétele.
- **fizikai akadálymentesítés**
- jobb **infokommunikációs hozzáférés** az eszközök, vagy a nyújtott szolgáltatások használatához (vakbarát számítógépes és egyéb eszközök, könnyen érthető kommunikáció stb.).
- **akadálymentes közlekedés** - megfelelő képzettségű szakember (pl. rehabilitációs környezettervező szakmérnök) bevonása a tervezésbe, de rendkívül hasznos a sérült emberek bevonása.

Akadálymentesítés az ÁFSZ-ben

- Az információkhoz és szolgáltatásokhoz való akadálymentes hozzáférés

- A kirendeltségek már korábban is részesültek fejlesztésekből.

Az épületekbe (fogadóhelyekre) bejutás akadálymentes.

Eszközök: Jaws for Windows kihangosító program, indukciós hurokerősítő és párna, DVD, nagyító és felolvasó, sms készülék, notebook, webkamera, hang és fényjelzések, stb.

Új fejlesztések

- 2009. őszén a TIOP 3.3.1 pályázat keretében 13 kirendeltségünk komplex akadálymentesítéséhez készítettünk pályázatot, ebből 8 kirendeltség beruházását támogatták.
- A kivitelezésre a támogatási szerződés megkötését követően kerül sor.

Feladatok, dilemmák

- a **munkáltató** rehabilitációs feladatainak szabályozása, érdekeltségi rendszer az akadálymentesítéshez. (8/83)
- a súlyos fogyatékkal élő személyek egyéni **vállalkozóvá válását** támogató kedvezmények
- az **integrált munkavégzés** támogatását célzó munkaügyi programok (fogadókészség, szemlélet),
  - a támogató feltételek mellett a munkahelyre való eljutás, a részmunkaidős foglalkoztatás, a munkavégzéshez szükséges eszközök és ergonómiai feltételek, képzés és továbbképzés a munkahelyeken belül, **előszűrő** vizsgálatok alkalmazása a megfelelő munkába helyezés érdekében.
- foglalkoztatási rehabilitációs **szakemberek** alkalmazásának támogatása a szociális, valamint családsegítő és szociális munkások alkalmazásának támogatása a foglalkoztatáspolitikai intézményekben.

Feladatok, dilemmák

- a foglalkoztatás munkaadói **támogatási** rendszere: a munkahely megőrzésében, átalakításában, a munkavállaló átképzésében teremtsen érdekeltséget munkaadói és munkavállalói vonatkozásban egyaránt
- **A védett foglalkoztatás** formáinak, jogi és finanszírozási kereteinek szabályozása - akkreditáció
Tartósan védett foglalkoztatást csak az integráltan nem foglalkoztatható munkavállaló számára indokolt megszervezni.
- a **fogyatékos emberek** munkavállalásban való érdekeltségének javítása
- a települési önkormányzatok **érdekeltségének** megteremtése az **inaktivitás** mérséklésében.
- munkaerő-piaci reintegrációt segítő **szociális** intézmények és szolgáltatók, **civil szervezetek** és a **munkaerő-piaci** szervezet együttműködése.

A munkaerő-piaci szervezet feladata

- **munkaügyi támogatások biztosítása,**
- **munkaerő-piaci információk,
foglalkozási rehabilitációs
szolgáltatások nyújtása a mv.mk.
ügyfelek, és a foglalkoztatók
számára**

A RIC, mint lehetőség

A Munkaügyi Központ komplex szolgáltatási rendszert,
Rehabilitációs Információs Centrumot (RIC)

működtet. Célunk a rehabilitációban és a foglalkoztatáspolitikával határos területeken működő intézmények között érintett szervezetek közötti kapcsolatrendszer kialakítása.

szolgáltatási elemei

- = hálózatépítés
- = szakmai műhelymunka
- = információs adatbázis
- = fogadó órák rendszere
- = rehabilitációs tanácsadás
- = PR tevékenység

Megoldás Munkáltatóknak és Megváltozott Munkaképességű Munkavállalóknak

A 4M PROGRAM CÉLCSOPORTJA

- a legalább 50% - ban megváltozott munkaképességű aktív korú, gazdaságilag inaktív munkavállalók, elsődleges munkaerőpiacon működő munkáltatók, valamint partnerszervezetek

A 4M SZOLGÁLTATÁS FOLYAMATA

- **Kapcsolatteremtés**
- **Szükségletek felmérése**
- **Akcióterv készítés, rehabilitációs tanácsadás**
- **Tájékoztatás, jogi tanácsadás**
- **Munkahelyfeltárás**
- **Munkaközvetítés.**
- **Egyéb szolgáltatások**

Támogatott Foglalkoztatás

célcsoportja:

- tanulásban akadályozott, enyhe értelmi sérült személyek
- autizmussal élő emberek
- látássérült személyek

TEVÉKENYSÉGEK:

- 1.Kapcsolatfelvétel, tájékoztatás
- 2.Munkavállaló teljes körű felmérése, megismerése
- 3.A munkavállaló és családja felkészítése a munkavállalásra, munkába állásra
- 4.Munkahely-feltárás, munkaközvetítés
- 5.Munkahely felkészítése
- 6.Munkavállaló kísérése
- 7.Egyéni és csoportos utókövetés

Köszönöm a figyelmet!